

далека від цих декларацій. Дослідження показують системні бар'єри в різних сферах, зокрема в освіті, зайнятості, доступі до медичних послуг та соціальних гарантій [4; 5]. У багатьох випадках, освітні установи не мають належної інфраструктури для навчання дітей з інвалідністю, що призводить до їхньої маргіналізації. На ринку праці люди з інвалідністю стикаються з дискримінацією та обмеженими можливостями для реалізації своїх професійних навичок, що негативно відбивається на їхній економічній незалежності. Крім того, недостатня обізнаність суспільства про права осіб з інвалідністю та відсутність належної інформаційної підтримки призводять до стереотипів і стигми, які ускладнюють інтеграцію цих осіб у суспільство. Відсутність ефективних механізмів моніторингу та оцінки виконання законодавства також погіршує ситуацію, оскільки порушення прав залишаються без належної реакції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. [Електронний ресурс]. Вилучено з : <https://www.un.org/>
2. Конституція України. [Електронний ресурс]. Вилучено з : <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кодекс законів про працю України. [Електронний ресурс]. Вилучено з : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Звіти щодо дотримання прав осіб з інвалідністю. Вилучено з : <https://ombudsman.gov.ua/>
5. Центр прав людини ZMINA. Аналітичні статті про права осіб з інвалідністю. Вилучено з : <https://zmina.ua/>

Дуденко Анастасія Сергіївна,
здобувачка вищої освіти магістра
ННПП Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:
Сьох Катерина Ярославівна,
завідувач кафедри конституційного
права та прав людини НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО УКРАЇНОЮ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Право на житло є одним із фундаментальних прав людини, закріпленим у Конституції України та низці міжнародних актів. У сучасних умовах соціально-економічних викликів, воєнних дій та вимушеного переміщення мільйонів громадян ця проблема набула особливої актуальності. Забезпечення житлових прав є важливим завданням держави, яке вимагає комплексного підходу, включаючи

законодавчі, фінансові та соціальні механізми.

Згідно зі статтею 47 Конституції України, кожен громадянин має право на житло. Це передбачає не лише можливість володіти, орендувати чи будувати житло, а й гарантії його захисту. Держава зобов'язана створювати умови для забезпечення громадян житлом через будівництво, доступне кредитування та підтримку соціальних програм. Дане право належить до переліку прав, що відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституції не підлягають обмеженню навіть за умов воєнного стану. Таким чином, його реалізація та забезпечення мають залишатися пріоритетом держави, зокрема й у контексті збройної агресії російської федерації проти України.

Важливо зазначити, що житлові права складають окрему категорію прав, регулювання яких не обмежено лише статтею 47 Основного Закону. Конституція України закріплює: право вільного вибору місця проживання (ст. 33); право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає і право на житло (ст. 48); право оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55) тощо [2, с. 156].

Згідно із Законом України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)», Україна взяла на себе зобов'язання вважати обов'язковими для виконання п.п. 1, 2 ст. 31 та забезпечувати ефективну реалізацію права на житло, що передбачає створення умов для доступу до якісного житла, боротьбу з бездомністю та поступову її ліквідацію, а також впровадження механізмів для встановлення доступних цін на житло, особливо для соціально вразливих категорій населення. До такої категорії, на жаль, належать мільйони українців, як внутрішньо переміщених осіб, так і тих, хто у цей кризовий період стикнувся з неналежним соціально-економічним регулюванням даного питання.

Соціальне житло в Україні вже давно не покриває потреб громадян, а з появою ВПО навантаження на цей сегмент зросло в рази. У багатьох регіонах України бракує місць для тимчасового розміщення ВПО. Громадські будівлі, готелі, гуртожитки та спеціально створені центри не завжди можуть забезпечити належні умови для тривалого проживання, а багато громадян не мають фінансової можливості орендувати житло через втрату роботи, джерела доходу та вартість орендної плати, особливо у великих містах. Соціальні виплати, які надаються державою, не допомагають у вирішенні даних питань. Хоча існує низка законодавчих ініціатив, спрямованих на підтримку ВПО, часто вони не є достатньо ефективними через складність процедур, корупційні ризики та нестачу фінансування. Сьогодні проблема соціального та житлового забезпечення регулюється Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2014 та Постановами Кабінету Міністрів від 08.06.2016 року № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам», від 22.07.2020 року № 632 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги», від 29.04.2022 року № 495 «Про затвердження Порядку формування фондів житла, призначеного для тимчасового

проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб».

Окремою проблемою є процес отримання компенсації, який часто є тривалим і складним, а іноді взагалі залишається недоступним. Так відповідно до Закону України «Про компенсацію за пошкодження або знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок збройної агресії російської федерації» № 2923-IX від 23.03.2023 року його дія не поширюється на об'єкти нерухомого майна, що на день набрання чинності Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, знаходилися на тимчасово окупованій російською федерацією території України, визначеній відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Тобто на таку компенсацію нині не можуть розраховувати громадяни, житло яких розташоване та тимчасово окупованих територіях, та фактично українці, житло яких розташоване у зонах бойових дій, оскільки відповідно ст. 3 Закону № 2923-IX має бути сформована Комісія для розгляду питання щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна.

Зважаючи на вищезазначене, проблема забезпечення житлових прав громадян України, особливо в умовах воєнної агресії російської федерації, є надзвичайно актуальною та багатогранною. Право на житло, гарантоване Конституцією України та міжнародними договорами, залишається основоположним і не підлягає обмеженню навіть за умов воєнного стану. Водночас реалізація цього права стикається з численними викликами, і хоча українське законодавство містить низку норм, спрямованих на забезпечення житлових прав, проте їхня реалізація часто ускладнюється через нестачу ресурсів, корупцію, складність процедур і недостатню увагу до практичних потреб громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Чайковський О. І. Умови та принципи реалізації захисту права на житло в Україні. Юридичний вісник. 2021. С. 156-162. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3c6cb624-490d-4e8c-af67-f73d1e66bc13/content>
3. Чайковський О. І. Поняття та зміст конституційного права на житло. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. С. 56-61. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/4/12.pdf>
4. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої): Закон України № 137-V від 14.09.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-16#Text>

5. Про компенсацію за пошкодження або знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Закон України від 23.03.2023 № 2923-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20?find=1&text=%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BF#w1_4

Єременко Наталія Андріївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:
Халюк Сергій Олександрович,
професор кафедри конституційного права та
прав людини НАВС, доктор юридичних
наук, доцент

РОЛЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРАКТИКА І ПЕРСПЕКТИВИ

Конституційний Суд України (КСУ) виконує критично важливу роль у захисті прав і свобод людини, особливо в умовах воєнного стану, запровадженого 24 лютого 2022 року. У період, коли держава змушена обмежувати певні права громадян задля захисту національної безпеки, КСУ залишається гарантом збереження демократичних принципів і балансу між суспільними та індивідуальними інтересами.

У першому ухваленому після початку повномасштабного вторгнення Рішенні від 6 квітня 2022 року № 1-р(П)/2022, що стосується справи про посилений соціальний захист військовослужбовців, Конституційний Суд України враховує обставини, пов'язані зі збройною агресією російської федерації проти України. У своєму рішенні Суд наголошує на значущості Збройних Сил України та інших військових формувань у захисті суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держави. Ці конституційні принципи становлять основу конституційного ладу України, а їхній захист є вирішальним для забезпечення всієї системи конституційних прав і свобод людини та громадянина, гарантованих Конституцією України. Відтак усебічна підтримка військовослужбовців Збройних Сил України є одним із засобів розширення оборонних можливостей держави [2].

Відтак, у Рішенні від 27 грудня 2022 року № 4-р/2022, КСУ розглянув справу щодо відповідності Конституції України Закону України «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову